

WPROWADZENIE

Oddajemy do Państwa rąk publikację poruszającą aktualną problematykę badań przestrzenno-ekonomicznych. Procesy urbanizacji, w tym metropolizacja, przemiany struktury gospodarki, relacje człowiek–środowisko, zmiany w procesie globalizacji, nierówności rozwoju społeczno-gospodarczego, przełom kulturowo-informacyjny, stanowią wyzwania, przed którymi stoją geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna. Poszerzanie się pola zainteresowań geografii o nowe problemy poznawcze i praktyczne współczesności oraz dążenie do ich efektywnego rozwiązania wiąże się ze zmianą dotychczasowych podejść w zakresie diagnozowania, wyjaśniania oraz prognozowania zjawisk społeczno-gospodarczych w wymiarze przestrzennym.

Na niniejszy tom składa się siedem prac. W pierwszej z nich **L. Mierzejewska** i **M. Wdowicka** przedstawiają problematykę środowiskową w gospodarce przestrzennej, skupiając uwagę na wyróżnieniu tych elementów środowiska przyrodniczego i relacji przyrodniczych, które identyfikowane są w ujęciu systemowym. W tym kontekście poruszone zostały zagadnienia przyrodnicze w modelu interakcyjnym oraz w koncepcji terytorialnego systemu społecznego autorstwa prof. Z. Chojnickiego. W kolejnym artykule **J. Kotus**, **M. Rzeszewski**, **W. Ewertowski**, **T. Sowada** oraz **J. Piekarska** prezentują komunikacyjną koncepcję miejsca. Koncepcja ta była obecna w geografii od dziesięcioleci, głównie w odniesieniu do społecznych i psychologicznych aspektów miejsca. Jednak relatywnie niedawno zaczęto przyglądać się miejscu w kontekście procesów komunikacji. Autorzy przedstawiają ewolucję poglądów na ten temat i proponują sposób jego badania. **W. Budner** charakteryzuje proces przemian funkcjonalnych na obszarze Metropolii Poznań. Proces został zbadany na podstawie zmian w strukturze zatrudnienia i zarysowujących się przestrzennie odmiennych tendencji i segregacji w zakresie funkcji dominujących. **Ł. Damurski**, **J. Ładysz**, **J. Pluta**, **W. Zipser** oraz **M. Mayer-Wydra** przedstawiają wybrane uwarunkowania kształtowania lokalnych centrów usługowych na obszarach zurbanizowanych. Autorzy podjęli próbę syntezy wiedzy na temat mechanizmów, które determinują rozwój sektora usługowego w miastach, ze szczególnym uwzględnieniem nowych zjawisk, takich jak decentralizacja funkcji miejskich, kurczenie się miast, rozwój usług

zdalnych, komercjalizacja stylu życia. Krytyczny przegląd literatury i konfrontacja wiedzy z różnych dziedzin prowadzi do wyróżnienia kluczowych czynników wpływających na kształtowanie lokalnych centrów usługowych w początkach XXI w. oraz związanych z nimi wyzwań dla polityki samorządowej. W artykule na temat geograficznego aspektu badań nad przestrzenią publiczną miast w Polsce **A. Kulawiak** i **M. Szmytkowska** przedstawiają i porządkują dotychczasowy dorobek polskich geografów w zakresie badań przestrzeni publicznej miasta. Uwzględniają przy tym funkcjonujące w obrębie tej dyscypliny dwa zasadnicze nurty teoretyczno-metodologiczne: obiektywistyczny i subiektywistyczny, a także dominujące ujęcia badawcze wynikające z interdyscyplinarnego charakteru przedmiotu badań. **K. Stachowiak** z kolei analizuje w swojej pracy zasoby przestrzeni publicznej w miastach polskich na tle miast europejskich. W pracy tej zaproponowano pojęcie zasobu przestrzeni publicznej, rozumianego jako te tereny w mieście, które pełnią lub mogą pełnić funkcje przestrzeni publicznej. Pojęcie to, a następnie propozycja jego operacjonalizacji, miało na celu zwrócenie uwagi na przestrzenno-fizyczne aspekty przestrzeni publicznej, co ma pozwolić poszerzyć i uzupełnić ujęcia społeczne w badaniu przestrzeni publicznej. Proponowane w pracy ilościowe podejście do przestrzeni publicznej umożliwiło również badania porównawcze, tak aby w sposób bardziej zobjektywizowany ocenić rolę przestrzeni publicznej w strukturze polskich miast i odnieść ją do miast europejskich. W artykule zamykającym niniejszy tom **K. Rosenkiewicz** bada zjawisko wędrowek wiernych (churching) i przedstawia je jako nową perspektywę badań życia miasta. Autor wiąże to zjawisko z przemianami społeczno-gospodarczymi i kulturowymi zachodzącymi w społeczeństwie, w tym z ogólnym wzrostem mobilności.

Krzysztof Stachowiak